

УДК 336.14:336.22 (477)

Н. Г. Фатюха,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та фінансів,

Національний Університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1026-6713>

О. П. Зоря,

к. с. н., доцент, доцент кафедри обліку та фінансів,

Національний Університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6247-0145>

О. Г. Лищенко,

к. е. н., доцент, НУ "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9211-9567>

М. В. Болдуєв,

д. держ. упр., професор, НУ "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8889-6555>

Т. А. Гришунова,

викладач 2 категорії циклової комісії "Управління, право та гуманітарні дисципліни"

Відокремленого Структурного Підрозділу "Запорізький гуманітарний фаховий коледж,

Національний Університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0218-1744>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.7.100

ДИНАМІКА ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

N. Fatiukha,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Finance,

National University "Zaporizhzhya Polytechnic"

O. Zorya,

PhD in Sociology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Finance,

National University "Zaporizhzhya Polytechnic"

O. Lyshchenko,

PhD in Economics, Associate Professor, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

M. Bolduiev,

Doctor of Public Administration, Professor, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

T. Hryshunova,

Lecturer of the 2nd Category at the Cycle Commission "Management, Law and Humanities" of the Separate Structural

Subdivision Zaporizhzhia Humanitarian Professional College, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

DYNAMICS OF LOCAL BUDGET REVENUES AND THE ROLE OF LOCAL TAXES IN THE BUDGETARY SYSTEM OF UKRAINE

У статті досліджено динаміку доходів місцевих бюджетів України у 2011—2025 роках, їх структуру, визначення значення місцевих податків у формуванні доходів місцевих бюджетів та їхню роль у бюджетній системі України.

Результати дослідження свідчать, що доходи місцевих бюджетів України у 2011—2025 рр. збільшилися у 4,7 раза — з 159,4 млрд грн до 751,9 млрд грн відповідно. Це є підтвердженням позитивного впливу реформи децентралізації. Найбільший темп зростання спостерігався у 2012 р. (141,3%), а найнижчий — у 2020 р. (84,1%), що було зумовлено пандемією COVID-19.

Військова агресія російської федерації проти України спричинила скорочення доходів місцевих бюджетів (на 4,4%) та зменшення їхньої частки у ВВП до 8,4% у 2025 р., що засвідчує ослаблення ролі місцевих фінансів у макроекономічному балансі. Частка доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України знизилася з 24,4% у 2022 р. до 14,0% у 2025 р., що не відповідає задекларованим урядовим орієнтирам. В 2011 році цей показник був на рівні 22,1%.

Виявлено, що податок на доходи фізичних осіб залишається головним джерелом наповнення місцевих бюджетів, його питома вага у 2025 році становила 39,9% (300,3 млрд грн). Друге місце посідають офіційні трансфери — 26,0% (196,1 млрд грн), на третьому — єдиний податок — 10,2% (76,4 млрд грн). Частка місцевих податків зросла до 50,1%, що підтверджує поступове зміцнення власних джерел фінансування громад.

Проблеми формування доходів місцевих бюджетів України мають комплексний характер і пов'язані з управлінням на місцях, економічним розвитком та станом інфраструктури. Їх вирішення потребує продовження децентралізації, удосконалення фінансування, стимулювання економіки та підвищення ефективності адміністрування податків. Воєнний стан вимагає гнучкого управління ресурсами, адже централізована модель не забезпечує оперативного реагування на локальні виклики. Попри це місцеве самоврядування продовжує функціонувати, зберігає позитивну динаміку доходів, співпрацює з військовими адміністраціями та залишається важливим елементом демократичного управління, що користується високою довірою громадян. Збереження та підтримка місцевого самоврядування є критично важливими для ефективного управління та стійкості бюджетної системи України.

Високий рівень довіри громадян підтверджує значення місцевого самоврядування як фундаментального елементу демократичного управління. Подальший його розвиток є необхідною умовою для відновлення економіки, ефективного використання фінансових ресурсів та формування стійкої системи захисту громад.

The article analyzes the dynamics of local budget revenues in Ukraine during 2011–2025, their structure, and the role of local taxes in shaping revenues and strengthening the national budgetary system. The results show that local budget revenues increased 4.7 times — from 159.4 billion UAH in 2011 to 751.9 billion UAH in 2025, confirming the positive impact of decentralization reform. The highest growth rate was recorded in 2012 (141.3%), while the lowest was in 2020 (84.1%) due to the COVID-19 pandemic.

The military aggression of the Russian Federation against Ukraine led to a decline in local budget revenues (-4.4%) and reduced their share in GDP to 8.4% in 2025, reflecting the weakening role of local finances in the macroeconomic balance. The share of local budget revenues in the Consolidated Budget of Ukraine decreased from 24.4% in 2022 to 14.0% in 2025, compared to 22.1% in 2011, which contradicts the government's declared targets.

Personal income tax remains the main source of local budget revenues, accounting for 39.9% (300.3 billion UAH) in 2025. Official transfers ranked second (26.0% or 196.1 billion UAH), followed by the single tax (10.2% or 76.4 billion UAH). The share of local taxes rose to 50.1%, confirming the gradual strengthening of communities' own financial resources.

The challenges of forming local budget revenues are complex and linked to local governance, economic development, and infrastructure. Their resolution requires further decentralization, improved financing, economic stimulation, and more efficient tax administration. Under martial law, flexible resource management is essential, as centralized models cannot adequately respond to local challenges. Despite these difficulties, local self-government continues to function, maintains positive revenue dynamics, cooperates with military administrations, and remains a crucial element of democratic governance, enjoying high public trust. Preserving and strengthening local self-government is vital for effective management, fiscal stability, and community protection, while its further development is necessary for economic recovery and sustainable growth.

Ключові слова: бюджетна система України, місцевий бюджет, Зведений бюджет, методи дослідження, місцеві податки, динаміка, структура, податкове адміністрування.

Keywords: Budgetary System of Ukraine, Local Budget, Consolidated Budget, Research Methods, Local Taxes, Dynamics, Structure, Tax administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Функціонування бюджетної системи України значною мірою залежить від доходів місцевих бюджетів, які забезпечують фінансову самостійність територіальних громад та виконання їхніх повноважень. Аналіз статистичних даних за 2011—2025 роки показав нерівномірність наповнення місцевих бюджетів, які спричинені реформами децентралізації та зовнішніми вик-

ликами, такими як пандемія, війна, економічна криза. Зниження частки місцевих доходів у ВВП та Зведеному бюджеті свідчить про ослаблення фінансової автономії, тоді як зростання ролі місцевих податків підтверджує їх значення як ключового інструменту формування власної дохідної бази.

Тому важливим є дослідження тенденцій формування доходів місцевих бюджетів, визначенні ролі місцевих податків та розробці рекомендацій для зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика формування та виконання місцевих бюджетів знайшла відображення у працях багатьох українських науковців, серед яких Г. Скрипник., М. Волохова, Т. Канєва, О. Кириленко, В. Опарін, Я. Пилипенко, О. Цимбалюк, які визначають сутність та засади формування доходної частини місцевих бюджетів, особливості адміністрування доходів та проблеми їх ефективності.

Постійні зміни економічного середовища, модернізація законодавства, цифровізація державних послуг та виклики війни істотно впливають на стан місцевих бюджетів. Це зумовлює потребу у подальшому аналізі їхньої динаміки та ролі місцевих податків у забезпеченні фінансової самостійності місцевих бюджетів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження динаміки доходів місцевих бюджетів України у 2011—2025 роках, їх структури, визначення значення місцевих податків у формуванні доходів місцевих бюджетів та їхню роль у бюджетній системі України.

Результати дослідження. За визначенням Бюджетного кодексу України (ч.4 ст. 2) бюджетна система України — сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права [1].

Державний та місцеві бюджети утворюють Зведений бюджет України. Зведений бюджет України охоплює показники державного бюджету України та зведених місцевих бюджетів [2, с. 39].

Важливу роль у функціонуванні бюджетної системи відіграють доходи місцевих бюджетів, адже саме вони забезпечують фінансову самостійність територіальних громад та створюють основу для реалізації їхніх повноважень.

"Доходи бюджету — податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ)" [1].

Відповідно до ст.62 Закону України "Про місце-

ве самоврядування в Україні" "держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, доцільним, економічним, ефективним витрачанням коштів та належним їх обліком. Вона гарантує органам місцевого самоврядування доходну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб. У випадках, коли доходи від закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків та зборів перевищують мінімальний розмір місцевого бюджету, держава вилучає із місцевого бюджету до державного бюджету частину надлишку в порядку, встановленому Бюджетним кодексом України" [3].

Доходи місцевих бюджетів як економічна категорія відображають процеси формування та використання фінансових ресурсів на регіональному рівні, що забезпечують виконання функцій органів місцевої влади. Вони формуються з урахуванням розмежування повноважень між центральними та місцевими органами влади. Власні й делеговані завдання визначають обсяг фінансових ресурсів, необхідних для їх виконання.

В ст.63 ЗУ "Про місцеве самоврядування в Україні" відзначено, що "доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів" [3].

Важливість доходів місцевих бюджетів зумовлює необхідність їх детального аналізу, зокрема структури та динаміки формування в бюджетній системі України (див. рис. 1).

Аналіз даних рис. 1 свідчить, що найбільше доходів місцеві бюджети України одержали у 2025 році (751,9 млрд.грн), а найменші обсяги були у 2011 р., відповідно 159,4 млрд.грн.

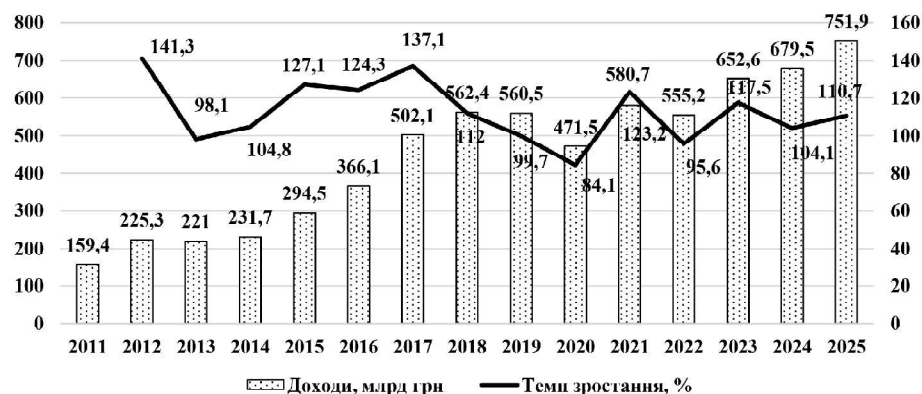

Рис. 1. Динаміка доходів місцевих бюджетів України (2011—2025 рр.)

Джерело: [4, с. 9—12, 17, 5, с. 13].

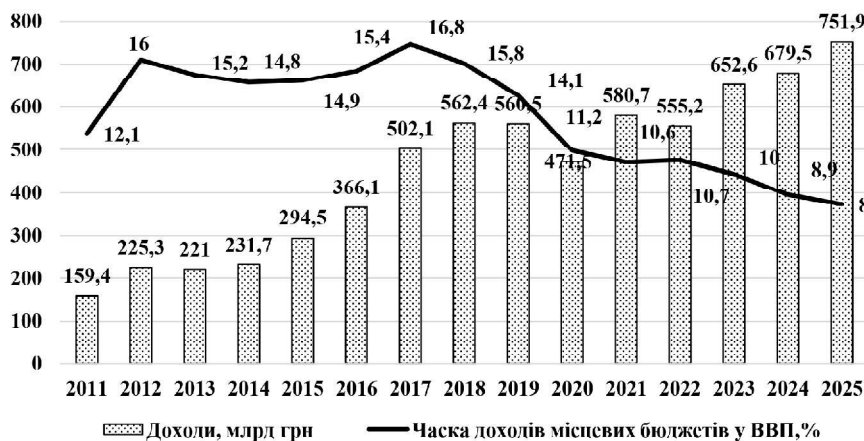

Рис. 2. Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП України

Джерело: розраховано за [6].

За 2011—2025 р. дохідна частина місцевих бюджетів зросла в 4,7 рази, чому сприяла реформа децентралізації та зміна бюджетного наповнення.

Найвищий темп зростання доходів припадає на 2012 р. і становить 141,3%, найнижчий темп спаду у 2020 р. (84,1%).

Швидке зростання доходів протягом 2015—2017 є результатом бюджетної децентралізації, коли громади отримали більше фінансових ресурсів і повноважень. Проте пандемія COVID-19 спричинила спад у цих надходженнях.

У 2022 році спостерігаємо падіння доходів, що було прямим наслідком війни, і вплинуло на економічну ситуацію в країні. Значна частина промислових підприємств та аграрних регіонів опинилася під окупацією або зазнала руйнувань. Все це спричинило різке скорочення виробництва, падіння експорту та зменшення внутрішнього попиту.

Попри важку фінансову ситуацію у 2023—2025 рр. вдається здійснити відновлення показ-

ників доходів місцевих бюджетів України. Темпи зростання стабілізуються, що свідчить про адаптацію системи до викликів війни.

Водночас рівень фінансової автономії територіальних громад за цей період знизився, оскільки обсяг трансфертів для них з державного бюджету зріс до 196,1 млрд грн у 2025 році та становить 26,6 % загального обсягу доходів місцевих бюджетів [5].

У 2011—2013 роки спостерігається зростання частки місцевих доходів у ВВП України: місцеві доходи складають від 12,1% до 15,2%, що свідчить про підсилення ролі місцевих фінансів у економіці країни.

Протягом 2014—2017 років спостерігається стабільна тенденція на рівні 14,8—16,8%, чому сприяло впровадження бюджетної децентралізації та зміцнення фінансової автономії територіальних громад.

Протягом 2018—2019 відбулося уповільнення зростання місцевих доходів відносно економіки (зменшення частки з 15,8 % до 14,1%). Протягом наступних двох років (2020—2022 рр.) ситуація ще погіршується, маємо різке падіння з 11,2% до 10,0%. Це є наслідок пандемії та початком війни, яке призвело до скорочення економічної активності населення та перерозподілу ресурсів.

Найнижчі рівні доходів спостерігаємо у 2023—2025 роки: падіння з 10,0% до 8,4%. Попри номінальне зростання доходів, загальний ВВП зростає швидше і це свідчить про зменшен-

ня ролі місцевих бюджетів у макроекономічному балансі. Це є викликом для регіональної фінансової автономії: спад частки доходів потребує перегляду міжбюджетних трансфертів і зміцнення власної дохідної бази. Державі необхідно впроваджувати нові інструменти фінансування на місцевому рівні, включно із стимулюванням економічної активності територіальних громад.

Упродовж 2011—2021 років частка місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України залишалась у межах 20—25%, із відносною стабільністю по

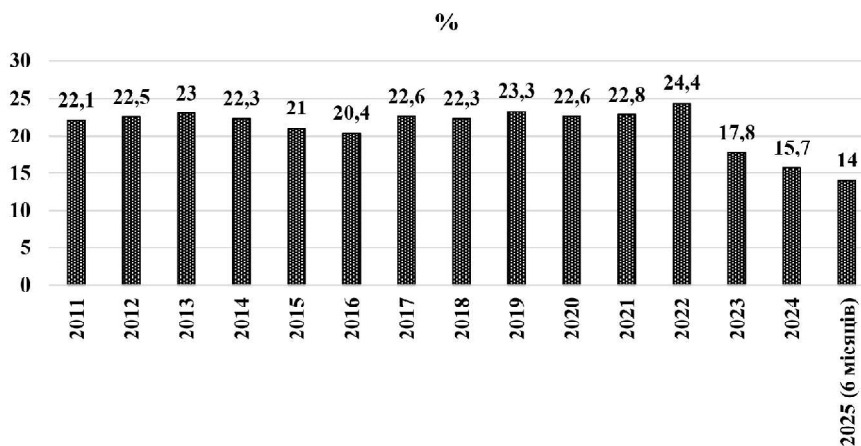

Рис. 3. Частка доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України (2011—2024)

Джерело: [7].

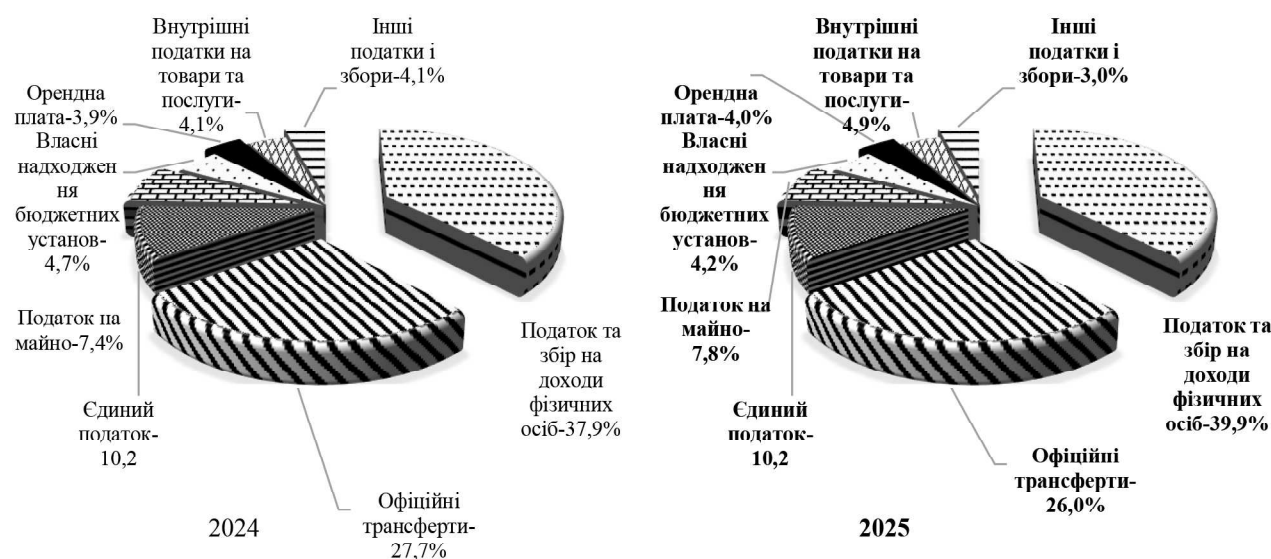

Рис. 4. Питома вага основних доходів у загальній сумі виконання місцевих бюджетів за доходами з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету за 2024—2025 роки

Джерело: [5, с. 14].

доходах. У 2022 році зафіксовано найвищу частку доходів (24,4%), що відображає результати попередніх реформ децентралізації. Після початку повномасштабної війни частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету впала з 24,4% (у 2022 р.) до 17,8% (у 2023 р.) та до 14,0% (у 2025 р.), головним чином це пов'язано через зростання надходжень до державного бюджету та вилучення ПДФО із виплат військових і силовиків.

У Бюджетній декларації на 2025—2027 роки було закріплено вимогу зберігати частку доходів місцевих бюджетів не нижче 20% у структурі зведеного бюджету, а Стратегія реформування системи управління державними фінансами (розпорядження КМУ від 29.12.2021 № 1805-р) передбачала досягнення рівня 25% у 2025 році. Фактичний показник виявився нижчим на 12 процентних пунктів, що свідчить про суттєве відхилення від задекларованих цілей [7].

Все це призводить до зниження фінансової автономії: падіння частки доходів зменшує здатність громад реалізовувати власні програми розвитку. Виникають ризики у наданні базових послуг населенню внаслідок зменшення можливостей утримувати інфраструктуру, медицину, освіту. Виникає нерівність між громадами. Громади з сильнішою економічною базою можуть подолати труднощі краще, ніж сільські чи прифронтові громади.

Розглянемо питому вагу основних доходів у загальній сумі виконання місцевих бюджетів

за доходами з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету за 2024—2025 рік (рис. 4).

Найбільша питома вага в структурі доходів місцевих бюджетів України у 2025 році припала на:

- податок та збір на доходи фізичних осіб — 39,9% (300,3 млрд грн) в порівнянні з 2024 роком, що є на 2,0 п.п. більше і свідчить про посилення залежності місцевих бюджетів від ПДФО. На це вплинуло зростання фонду оплати праці в інших секторах економіки, розширення бази оподаткування, перерозподіл доходів;

- офіційні трансферти — на рівні 26,0 %, (196,1 млрд грн), що на 1,7 п.п. менше, це вказує на скорочення державної підтримки місцевих бюджетів та зростання власних доходів органів місцевого самоврядування;

- єдиний податок — 10,2% (76,4 млрд грн), що відповідає показнику 2024 року. Це свідчить про стабільність ролі єдиного податку у структурі доходів місцевих бюджетів;

- податок на майно — 7,8% (58,3 млрд грн), на 0,4 п.п. більше;

- власні надходження бюджетних установ — 4,2% (31,3 млрд грн), на 0,5 п.п. менше;

- інші податки і збори — 3,0% (22,5 млрд грн), на 1,3 п.п. менше;

- внутрішні податки на товари та послуги — 4,9% (37,1 млрд грн), 0,8 п.п. більше;

- орендна плата — 4,0 % (29,9 млрд грн), на 0,1 більше.

Податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно, внутрішні податки на товари та послуги, орендна плата демонструють поступове зростання питомої ваги, що свідчить про активізацію місцевих ресурсів та потенціал для фінансової автономії територіальних громад.

Слід відмітити, що одним із ключових джерел формування доходів місцевих бюджетів виступають місцеві податки та збори.

Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів. Місцеві ради в межах повноважень вирішують питання відповідно до вимог цього ПК щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору та земельного податку за лісові землі.

До місцевих податків належать: податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, транспортного податку); єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі). [8].

В структурі доходів місцевих бюджетів України у 2025 році на місцеві податки припадало 50,1%, що на 2,0 п.п. більше 2024 року. Це свідчить про поступове посилення ролі власних джерел фінансування територіальних громад.

Фінансове вирівнювання залишається однією з ключових проблем функціонування бюджетної системи України. Сучасна модель міжбюджетних відносин характеризується високим рівнем централізації: значна частина податкових надходжень, сформованих на місцевому рівні, акумулюється у державному бюджеті, а згодом перерозподіляється до місцевих бюджетів через систему трансфертів. Такий механізм обмежує можливості територіальних громад у формуванні власних доходів та знижує значення місцевих податків як інструменту фінансової самодостатності [9, с. 86].

Наслідками цього є: посилення залежності місцевих бюджетів від рішень центральних органів влади, зменшення стимулів для розвитку власної податкової бази, уповільнення реалізації стратегічних проєктів на місцевому

рівні, стримування соціально-економічної динаміки територій.

Особливо гостро проблема недостатньої ролі місцевих податків у доходах місцевих бюджетів проявляється в умовах воєнного стану. Територіальні громади змушені оперативно реагувати на нові виклики, проте обмежений доступ до власних фінансових ресурсів ускладнює забезпечення потреб у сфері безпеки, гуманітарної допомоги та відновлення критичної інфраструктури.

З початком бюджетних реформ, спрямованих на посилення фінансової автономії місцевого самоврядування, одночасно відбулося зростання централізації: близько 80% ресурсів, отриманих у результаті перерозподілу ВВП, концентрувалися у державному бюджеті та передавалися громадам переважно через трансферти. Питома вага міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів зросла з 31,2% у 2002 р. до 59,1% у 2015 р., що свідчить про посилення залежності територій від державного фінансування [10].

У 2024 р. їхня частка становила 27,7% (187,9 млрд грн), що на 0,4 п.п. більше, ніж у 2023 р., а у 2025 р. — 26,0% (196,1 млрд грн), тобто на 1,7 п.п. менше. Це свідчить про певне зниження ролі трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів, хоча їхнє значення залишається вагомим в умовах воєнного стану та високого соціального навантаження.

Протягом останніх років місцеві бюджети отримали суттєві ресурси, які можна ефективніше мобілізувати через оновлені інструменти міжбюджетної підтримки та продумане вирівнювання фінансових можливостей територій. Водночас реформа мала й негативні наслідки: місцеві бюджети втратили близько 17,6 млрд грн через перерозподіл частини податку на доходи фізичних осіб на користь державного бюджету. З 2015 року 25% цього податку (60% у столиці) почали зараховуватися до державного бюджету [10].

Децентралізація сприяла зростанню власних доходів місцевих бюджетів, проте з 2020 року військові та соціальні виклики змістили акценти на трансферти. Попри втрату окремих джерел надходжень, бюджети громад зберігають позитивну динаміку. У 2023 році парламент ухвалив рішення про перенаправлення ПДФО із забезпечення військових до державного бюджету, що зменшило доходи територіальних громад [11].

У 2025 році податок на доходи фізичних осіб залишається головним джерелом бюджету, але його розподіл змінився. Із жовтня 2023

року вилучення частини ПДФО на потреби військових скоротило фінансові можливості місцевих бюджетів. Тепер більша частка надходить до центрального бюджету, що посилює централізацію ресурсів і зменшує самостійність регіонів.

Проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні мають комплексний характер і пов'язані з місцевим управлінням, економічним розвитком та інфраструктурою. Їх вирішення потребує продовження децентралізації, удосконалення фінансування, стимулювання економіки та підвищення ефективності адміністрування податків.

Воєнний стан вимагає гнучкого управління ресурсами на місцях — централізована модель не дозволяє оперативно реагувати на локальні виклики. Тому місцеве самоврядування в Україні продовжує функціонувати, адаптуючись до нових викликів і співпрацює з військовими адміністраціями для забезпечення оборони, безпеки та життєдіяльності громад. Попри окремі політичні ініціативи щодо централізації, місцеве самоврядування залишається важливим елементом демократичного управління, що користується високим рівнем довіри громадян. Збереження та підтримка місцевого самоврядування є критично важливими для ефективного управління, мобілізації ресурсів і захисту громад [12].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

1. Динаміка доходів місцевих бюджетів України за 2011—2025 рр. демонструє зростання з 159,4 млрд грн до 751,9 млрд грн, тобто у 4,7 раз, що свідчить про позитивний вплив реформи децентралізації. Найвищий темп зростання доходів зафіксовано у 2012 році — 141,3%, тоді як найнижчий показник спаду був у 2020 році — 84,1%, що відображає вплив пандемії COVID-19.

2. Військова агресія російської федерації проти України призвела до скорочення доходів місцевих бюджетів (на 4,4%), що обумовило зниження їх частки у ВВП до 10,7% з подальшим падінням до 8,4% у 2025 р. що свідчить про ослаблення ролі місцевих фінансів у макроекономічному балансі.

3. Частка доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України зменшилася з 24,4% у 2022 році до 14,0% у 2025 році, що суперечить задекларованим цілям уряду щодо збереження рівня не нижче 20—25%.

4. У структурі доходів місцевих бюджетів у 2025 році найбільшу питому вагу мав податок на доходи фізичних осіб — 39,9% (300,3 млрд грн), що свідчить про посилення залежності місцевих бюджетів від ПДФО. Офіційні трансферти становили 26,0% (196,1 млрд грн), а єдиний податок — 10,2% (76,4 млрд грн), це вказує на скорочення державної підтримки місцевих бюджетів та зростання власних доходів органів місцевого самоврядування.

5. У структурі доходів місцевих бюджетів України у 2025 році частка місцевих податків становила 50,1%, що на 2,0 п.п. більше, ніж у 2024 році. Це підтверджує поступове зміцнення ролі власних джерел фінансування територіальних громад.

6. Бюджетні реформи сприяли зростанню власних доходів місцевих бюджетів, проте одночасно посилили централізацію: значна частка ресурсів концентрується у державному бюджеті, а громади залишаються залежними від трансфертів (від 31,2% у 2002 р. до 59,1% у 2015 р., у 2025 р. — 26,0%). Втрата частини ПДФО (близько 17,6 млрд грн) та його перенаправлення на військові потреби зменшили фінансову самостійність територій.

7. Попри воєнні та соціальні виклики, місцеве самоврядування зберігає позитивну динаміку доходів і залишається ключовим елементом демократичного управління.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на оптимізацію міжбюджетних трансфертів, удосконалення адміністрування місцевих податків та адаптацію зарубіжного досвіду для зміцнення фінансової автономії громад.

Література:

1. Верховна Рада України. (2010). Бюджетний кодекс України №2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=-a&find=1&typ=21> (дата звернення 17.03.2026)
2. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2020. 272 с. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/2024/> (дата звернення 17.03.2026).
3. Закон України: Про місцеве самоврядування в Україні № 280/97-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 23.03.26).
4. Міністерство фінансів України. Бюджет України 2021 рік: статистичний збірник. Київ, 2022. 279 с. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf (дата звернення 20.03.26).

5. Публічний звіт голови державної казначейської служби України 2025, URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення 23.03.26).

6. Валовий внутрішній продукт. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2024/> (дата звернення 23.03.26).

7. Онищук, І. Аналітичний огляд: місцеві бюджети під тиском війни — підсумки першого півріччя 2025 року. URL: <https://www.decentralization.ua/news/19996> (дата звернення 23.03.26).

8. Верховна Рада України. (2010). Податковий кодекс України № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 24.03.26).

9. Бюджетна система: навч. посіб. / Н. І. Клишак, К. В. Багацька, І. В. Дем'яненко та ін.; за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: "Магнолія 2006", 2014. 296 с. URL: <http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=14662> (дата звернення 24.03.26).

10. Лободіна З.М. Проблеми та перспективи реформування бюджетної системи в Україні. Збірник тез доповідей Другої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13719/1/%d0%9b%d0%be%d0%b1%d0%be%d0%b4%d1%96%d0%bd%d0%b0.pdf> (дата звернення 22.03.26).

11. Михайлюк О. ПДФО з військових передадуть з місцевих бюджетів на потреби армії — Рада ухвалила закон. URL: <https://parlament.ua/news/pdfo-z-vijskovih-peredadut-z-miscevih-byudzhativ-na-potrebi-armii-rada-uhvalila-zakon/> (дата звернення 20.03.26).

12. Савичук О. Як працює місцеве самоврядування в умовах воєнного стану? URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/03/23/7333907/> (дата звернення 20.03.26).

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21> (Accessed 17.03.2026).

2. Mys'kiv, H. (2020), Biudzhetna systema: teoretychni ta praktychni aspekty (u skhemakh i tablytsiakh) [Budget system: theoretical and practical aspects (in diagrams and tables)], Rastr-7, L'viv, Ukraine, available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/2024/> (Accessed 17.03.2026).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "On Local Self-Government in

Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 23.03.26).

4. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "Budget of Ukraine 2021: statistical compilation", available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2021.pdf (Accessed 20.03.26).

5. State Treasury Service of Ukraine (2026), "Public report of the Head of the State Treasury Service of Ukraine for 2025", available at: <https://www.treasury.gov.ua/> (Accessed 23.03.26).

6. Minfin (2026), "Gross domestic product", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2024/> (Accessed 23.03.26).

7. Onyschuk, I. (2025), "Analytical review: local budgets under war pressure — results of the first half of 2025", available at: <https://www.decentralization.ua/news/19996> (Accessed 23.03.26).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 24.03.26).

9. Klymash, N.I. Bahats'ka, K.V. and Dem'ianenko, N.I. (2014), Biudzhetna systema [Budget system], Mahnoliia 2006, L'viv, Ukraine, available at: <http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=14662> (Accessed 24.03.26).

10. Lobodina, Z.M. (2016), "Problems and prospects of reforming the budget system in Ukraine", Zbirnyk tez dopovidej Druhoi Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii: Upravlinnia finansamy derzhavy, rehionu, pidpriemstva ta domohospodarstva: pohliady naukovtsiv i praktykiv [Collection of abstracts of the Second All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference: Managing the finances of the state, region, enterprise and household: views of scientists and practitioners], available at: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/13719/1/%d0%9b%d0%be%d0%b1%d0%be%d0%b4%d1%96%d0%bd%d0%b0.pdf> (Accessed 22.03.26).

11. Mykhajliuk, O. (2023), "Personal income tax from the military will be transferred from local budgets to the needs of the army — the Rada adopted a law", available at: <https://parlament.ua/news/pdfo-z-vijskovih-peredadut-z-miscevih-byudzhativ-na-potrebi-armii-rada-uhvalila-zakon/> (Accessed 20.03.26).

12. Cavychuk, O. (2022), "How does local self-government work under martial law?", available at: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/03/23/7333907/> (Accessed 20.03.26).

Отримано редакцією журналу / Received: 24.03.26

Прорецензовано / Revised: 03.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 09.04.26